

De Belangenbehartiger

deel I

door prof. Willem W. Maduro

Sommige dingen zijn zo helder als glas en zijn net zo onweerlegbaar als $1+1=2$. Die overkill aan heldere, onbetwistbare logica zorgt er soms echter voor dat voor de hand liggende gevolgen over het hoofd worden gezien.

Neem nu eens het fenomeen belangenbehartiger. Een persoon, vereniging, stichting, whatever, die een belang behartigt; een doel nastreeft. Onze maatschappij staat er bol van. Van hardloopervereniging tot mega-voetbalclub. Van buurtvereniging tot woningbouwcoöperatie. Van Ronald McDonald Kinderfonds tot Artsen zonder Grenzen. En alles dat ertussen zit.

Belangenbehartigers kunnen heel groot groeien. Als het goed is omdat het belang dat ze behartigen, het belang van velen is, en omdat ze de sympathie voor zich weten te winnen.

Die omvang brengt kosten met zich mee, soms heel veel. Die lasten kan men dragen dankzij donaties, sponsoring, lidmaatschapsgelden, belastingvoordelen en subsidies. En door winstgevende, pardon, *kostendekkende* activiteiten te ontplooiën.

Afgeleid belang

Vroeg of laat ontkomt een groeiende belangenbehartiger er niet aan om pragmatisch en efficiënt te gaan werken. Een bedrijfsmodel wordt geïntroduceerd, compleet met betaalde directie, personeel, huisvesting, computers, telefoons, transportmiddelen. Het oorspronkelijke te behartigen belang wordt aldus uitgebreid met afgeleid belang in de vorm van salarissen die betaald moeten worden, huur, lease, logistiek, infrastructuur, onderhoud, accountants, belastingen, premies...

Kortom, veel belangenbehartigers worden in de praktijk voor de direct betrokkenen – het personeel dus – een dienstbetrekking. Gewoon een job bij een bedrijf. Gewoon een bron van inkomsten. Gewoon eigenlijk niets bijzonders aan. Behalve dat het product dat hun bedrijf verkoopt, het behartigen van een belang is.

En dat maakt het buitengewoon bijzonder.

Er moet ellende blijven bestaan

Ziet u, van koffiedame tot aan bureaudirecteur en alles dat er tussenin zit, hangt het somtijds behoorlijk hoge inkomen en/of aanzien af van het al of niet blijven bestaan van het te behartigen belang dat nagestreefd dient te worden. Met andere woorden: er móet milieuvervuiling blijven bestaan anders kunnen directie, personeel en toeleveranciers van Greenpeace wel inpakken. Er móeten ziekten en epidemieën in Derde Wereldlanden blijven bestaan, wil Artsen zonder Grenzen blijven bestaan. Sterker: willen hulpverleners in het algemeen emploten blijven vinden, dan moeten er arme landen blijven bestaan. En landen waar een oorlog gaande is. En streken waar tsunami's en andere natuurrampen zich kunnen voordoen. En de aarde moet blijven opwarmen. En natter worden. En opdrogen. En er moeten ergens mensenrechten geschonden worden.

Houdt alle ellende op deze wereld op te bestaan, dan kunnen de wereldwijd meer dan naar schatting 10 miljoen NGO's* het licht op hun hoofdkantoor wel uit doen, de deur achter zich sluiten en hun vele tientallen miljoenen werknemers ontslaan.

Nee, dit is geen vergevorderd stadium van ultiem cynisme. Het is de simpele, onweerlegbare realiteit. Het gezegde "De één z'n ellende en dood is de ander z'n brood" gaat bijna nergens zo op als in de belangenbehartigerindustrie.

Maar kijk: van fabrikanten kunnen we verwachten dat die nooit producten zullen maken die eindeloos lang meegaan. Zo werkt het in de commercie en dat accepteren we. Maar het wordt griezelig zodra we beseffen dat een bedrijf dat belangen behartigt zichzelf benadeelt als het daarin al te voortvarend en succesvol wordt.

“Er moet milieuvervuiling blijven bestaan...”

Er moet ziekte blijven bestaan in Derde Wereldlanden...

Er moeten ergens mensenrechten worden geschonden...”

Gaan we het nog over wapens, schieten en wetgeving daaromtrent hebben, professor?

Ja, dat gaan we.

Katvangers

Ook in Neder-wapenland zijn belangenbehartigers actief. In bijna alle gevallen zijn ze ooit spontaan ontstaan, opgericht door gedreven enthousiastelingen die vonden dat

er een gemeenschappelijk belang behartigd moest worden.

Prima. Mensen die oprechte initiatieven in dezen ontplooiën, juich ik toe en worden door de redactie van AK56 Wapenmagazine waar mogelijk ondersteund. Helaas hebben wij in Neder-wapenland ook te maken met een overheid die zich aan de voorkant zogenaamd steeds minder met van alles en nog wat wil bemoeien, geen geld en geen expertise meer in huis heeft, en verantwoordelijkheden wil afschuiven. Aan de achterkant bemoeit diezelfde Nederlandse overheid zich steeds meer met de maatschappij en samenleving.

Tussen de fictie en realiteit moet een decor worden opgetrokken, moeten er toneelspelers zijn.

Wie kunnen de rollen van acteurs nou beter vervullen dan die ooit met de beste bedoelingen opgerichte belangenbehartigers?! Die hebben verstand van zaken.

En: die streven iets na dat de overheid ze kan geven. Of kan afpakken.

Vrijwel altijd betreft het verenigingen. Ideale partners om voor je karretje te spannen, al is het maar omdat verenigingen niet te WOBben zijn en naar niet-leden geen openheid van zaken hoeven te geven. De overheid mag zich bovendien officieel niet met het wel en wee van een vereniging bemoeien. De Nederlandse Grondwet biedt dus een perfecte firewall tussen de overheid en de verenigingen die men ingekapseld heeft.

Schijnbestuur in de Polder

Een en ander past naadloos in de mythe van het zo bewierookte polderoverleg. (Ik vertel het keer op keer aan mijn Belgische vrienden: wees blij dat jullie nauwelijks polders hebben want dan mis je ook de bestuurlijke farce van het polderoverleg.)

“Een overheid die ergens vanaf wil en belangenbehartigers die gediend zijn met een belang dat behartigd kan worden. Een huwelijk, hoe onzalig ook, is niet ver weg. Is eigenlijk onvermijdelijk.”

